1 טאָג
באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט, אין אַלע אייערע
דריי קליינינג אָדער פאַרבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. פ. פאַרטגאַנ׳, מענעדזשער

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— שלאָף געזונט . . . א גוטע נאַכט! — האָט די מוטער צוגעוואונשן איר טאָכטער און זי איז אַרויס פון איר צימער.

אין דרויסן האָט עס שוין געטאָנט....

קאַפּיטל 13

איז דאָס מעגלאַך ?

ס׳זיינען אוועק דריי וואָכן פון דער צייט וואָס מר. וואָלף איז א חתן געווען פאַר סילוויא שטיינבערג.

פאַר דער צייט האָט ער אויף איר נאָר מען איבערגעשריבן זיינע אינשורענס וואָס האָבן אָנגעטראָפן צענדליקער טויזענטער דאָלאַר, און אויף א גרויסער סומע שערס פון זיין גרויסער פעקטאָרי, אַלע אינדערפרי פלעגט מר. וואָלף צו שיקן פאַר איר זיין מאַשין מיט שאַפער. אין מאַשין זיינען פאַר איר געווען אַנגעגרייט פרישע בלומען, וואָס ער פלעגט אַלע אינדערפרי פאַר איר קויפן. דער שאָפער איז מיט איר אַרומגעפאָרן א פאַר שעה און ער פלעגט איר פירן אַרויס דער די נעשעפטן, איבער די נאַסן, אויף לאַנג — ביז זי האָט אים באַפרייט.

אין שאַפּ האָט שוין יעדער איינער געוואוסט אַז סילוויא גייט חתונה מיט מר. פּופּקין, וואָס איז געווען פון וואָלפ׳ס משפחה און אויך דער שדכן. האָט טיף אין האַרצן פיינט געהאַט זיין באַלעבאָס, כאָטש ער האָט פון אים געהאַט א סך טובות. ער האָט אים פיינט געהאַט דערפאַר, וואָס ער, מר. וואָלף איז דער באַלעבאָס אַז ער, מר. פּופּקין דאַרף פאַר אים אַרבעטן. ער האָט אים פיינט געהאַט דערפאַר, וואָס ער איז אַזוי רייך און ער גייט נאָך איצט חתונה האָבן מיט א יונגער און שיינער מיידל, און ער, מר. פּופּקין, איז אַרם און ער האָט אַט שטוב צרות פון זיין אידענע. ער האָט צלייך צעפּויקט אין שאַפּ פון מר. וואָלפס שידוך מיט סילוויאַ׳ן, און מיט שטעכווערטלאַך און ווי׳ ווערצייל׳ס, ווי ער, דער באַלעבאָס, גייט אויס נאָך די פיס טריט פון זיין יונגער כלה . . . און אַז סילוויא וועט מן הסתם באַלד נאָך דער חתונה אַריין צווישן די פיר הונדערט . . . — די מיידלאַך האָבן דערביי געלאַכט נאָר מיט קנאה אין זייערע הערצער.

דער בלייכער מעק איז געווען נאָך בלייכער. ער האָט געהערט די אַלע ניי׳ עסן אַז זער איז געשטאַנען ביי דער אַרבעט ווי א צעמישטער. ער האָט נישט געהערט וואָס מען רעדט צו אים. ער האָט נישט פאַרשטאַנען צוליב וואָס ער שטייט דאָ און שאַפט און שניידט די וואַרע. צו וואָס? פאַר וועמעס וועגן דאַרף ער עס? וואָס וועט ער האָבן דערפון? ער האָט געפילט, אַז אַלע האָפענונגען זיינע זאָל׳ן געשאַלן אַז מער איז שוין פאַר אים קיין גליק נישט אויף דער וועלט.

מר. פּופּקין, פאַרבייגייענדיק לעבן די מיידלאַך, האָט דערוויל אַריינגעוואָרפן א וועדעל:

— ארבעט ! ארבעט ! — וועט איר געפינען חן אין די אויגן פון דעם באַלעבאָס אַז איר וועט פאָרן אויף מאַשינען . . .

די מיידלאַך האָבן זיך צעלאַכט. אַבער דער בלייכער מעק איז געווען נאָר, אַז איך גיי אַוועק פון וואָלפס שאַפּ.

מעקס האָט זיין גאַנץ האַרץ געעפנט פאַר זיין חבר. ער האָט אים אַלץ דערציילט. זיינע ליידן זיינען שוין געווען אַזוי שטאַרק, אַז ער האָט זיי געמוזט פאַר אימיצן דערציילן. און ער האָט דער צייט ליפּצינען אַז זינט ער האָט זיך אויפגעהערט צו טרעפן מיט סילוויאַ׳ן האָט ער מער קיין שום רו נישט. ער טראַכט פון איר גאַנצע טאָג און גאַנצע נעכט. ער קאָן ניט : נישט עסן, נישט שלאָפן און די ביינקשאַפט ברענט זיינע ביינער . . . אַלע זיינע האָפענונגען זיי׳ נען צעפאַלן געוואָרן און ער קאָן עס מער נישט אריבערטראָגן.

ער האָט געמיינט : ער וועט חתונה האָבן און אַז ער וועט ווערן א מענש פאַר זיך, עפענען א סטאָר און . . . נאָר עס איז אים ניט באַשערט, זעט אויס... זיין לעבן איז פאַרשפּילט.

— און אַז נישט סילוויא ? עס פעלן מיידלאַך ? און שיינע מיידלאַך ? —

האָט ליפּצין געפּרובט אים דערמוטיקן — איך פאַרשטיי ניט, וואָס עפּעס האָסטו זיך דוקא אַריינגענומען אין קאָפּ אַז די דאָזיקע מיידל, וואָס יאָגט זיך נאָך געלט און אַז גרייט זיך צו פאַרקויפן פאַר צ׳ר רונג . . . . . עס זיינען דע זקינן אַנדער רע מיידלאַך נישט ?

— ניין נישט ! דער נישט ליפּצין. דער נישט קיין שלעכטס אויף איר . . . נאָך אַזא מיידל איז נאָר אויף דער וועלט נישט . . . איך קאָן נישט פאַרנעמען אין איר אפילו ווען איך זע זי נישט . . . אַז איך הער מר. פּופּקינס מעשיות, וואָס ער דערציילט פאַר די מיידלאַך . . . אַז זי איז געוואָרן א נאַר׳ צע ליידי . . . דער אַלטער וואָלף פאַרט מיט איר אַרום . . . זיצט דאָרט און דיי אַוונטן און ברייענגט איר אַלע טאָג מתנות — אַז איך הער דאָס — צע׳ שפּרינגט אין מיר דאָס האַרץ און וויי׳ טאָג . . . ווי מיט מעסערס שניידט מיין מיי׳ נונג. איך זע זיך צו. עס וועדט מונטער דער, היימיש, אַלטע מנהגים, זכרונות, פון דאָרט, פון דער אַלטער היים — און פון דאָ.

לאַנג זיצן מיט זיי קאָן איך ניט, מען רופט מיך אַוועק, אַלס גבאי פון שול, האָב איך אַנדערע פליכטן צו דערפילן, איך קאָן מער מיט זיי ניט זיצן צו פּלאַ׳ן זיך אין פּיוט, וואָס מיר האָבן אַזוי גע׳ שמאַק פאַרבראַכט.

* * *

איך האָב מיט מר. הענסאָן נעאַרבעט אין קאָמיטעט פון בני׳ציון, ער איז קיינ׳ מאָל ניט צופריד, צו איינג אַז דאָס פלאַץ פאַר אים, מיט זייער אַנשויאונגען האָט ער ניט געקאָנט עטשטימען צום סדר (מיט דער צייט גרינדעט ער יאָך א פּויל׳ ציון פאַראיין און אַרבעט זיך לויט זיין שטיינער).

איך קריג א טעלעגראַמע פון פריינט הענסטרין פון ווינינפּעג, צו אַראַנזשירן א לעקציע פאַר א געוויסן אידישן שרייבער. איך בריינג עס פאַר פאַר די בני׳ציון, דער שרייבער איז ניט כשר גענוג . . . דערצו האָט ער ניט געהאַט דעם הכשר פון דער פעדעראַציע פון מאַגטרעאַל, האָט מען צוריקגעוויזן מיין פאַרשלאָג. מ׳האָט מיר אפילו געוואָלט א טובה טאָן ווען איך זאָל פאַרזיכערן אַז מיין מאַן אים האָבן, איך האָב אַבער אַלעמאָל פיינט טר׳ בות, און איך האָב זיי מוחל געווען דעם כבוד. איך האָב זיך געווענדעט צו א פאַר פריינט פון׳ם לינקן פליגל, מ׳נעמט אַז מיין פאַרשלאָג, איך זאָג זיי צו מיין הילף און מ׳בריינגט דעם רעדנער . . . און ער האָט דוקא באַגייסטערט דעם עולם.

דאָ האָב איך זיך ווידער צוזאַמענגע׳ טראָפן מיט מר. הענסאָן און מיט אים צו׳ זאַמען געאַרבעט.

* * *

ביי דער רעלעף אַרבעט פאַר די מלחמה ליידנדע. איך אַרבעט ווידער מיט מר. א. הענסאָן. עס קומען פאַר רייבונגען צווי׳ שען רעכטע און לינקע אין קאָמיטעט. מיר ביידע אַבער פאַרשטייען זיך אַבער איין כמעט אַלעמאָל מיט ווייניק אויסנאַמען.

* * *

איין און דער זעלבער צופאַל האָט אונז געמאַכט פאַר חברה קדישא׳ניקעס. מיך פרייער — אים שפּעטער.

איינער א רעכטער דער צווייטער א ליי׳ קער. ביי דער חברה קדישא די זעלבע חברים, די זעלבע מיינונג, איבערגעבנהייט כמעט מיט מסירת נפש. מיר האָבן זיך פאַרשטאַנען, ניט קוקנדיק דערויף וואָס מיר האָבן באַלאַנגט צו צוויי פאַרשיי׳דענע לאַגערן. איך האָב אַלעמאָל אָפּגעשאַצט מרם. קאַרקאַראָן, פון לעי, שרייבט: — „איך האָב געגלויבט פון קאָפּווייטיקן צייטונווייז נאַכגעפאָלגט פון קאָפּווייטיקן צייטונווייז נאַנצע טעג. און יעדע מעדיצין וואָס איך האָב פּרובירט האָט מיר ניט געהאָלפן. א פריינט האָט מיר געגעבן אייניקע פון איי׳ערע וואונדערבאַרע קאַרטער׳ס ליטל ווייזער פּילס און די ערשטע דאָזע האָט מיר א סך געהאָלפן. דריי יאָר צייט האָט איך זיי געגומען יעדע נאַכט אַלס א רע׳ גולירער און איך געפין אויס. אַז זיי פאַר׳ מיידן דיזע ניט׳גוטקייט און קאָפּווייטיק אַטאַקעס. איך האָב פינף קליינע אינגלאַך און איך גיב זיי דריי אָדער פיר יעדע וואָך. איך האָב אין זיי גרויס צוטרוי״. נעמט קאַרטער׳ס ליטל ווייזער פּילס. ביי אַלע דראַגיסטן 25 ס. און 75 ס. רויטע פּעקלאַך.

דער געלעכטער איז געווען געמאַכט, אַנ׳ נעשטריינגט. אין די הערצער איז געזעסן די קנאה און האָט דאָרט געגריזשעט.

מעקס האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ, נעקוקט און ער האָט ניט פאַרשטאַנען, וואָס די מיידלאַך לאַכן אַזוי : וואָס איז געשען ? נאָר ער האָט ביי קיינעם נאָר׳ נישט געפערגט און ער איז אָנגעגאַנגען מיט זיין אַרבעט אָבער פאַר די אויגן האָט אים געשווינדלט.

— מעקס ! — האָט א חבר זיינער א זאָג געטאָן צו אים — זע וואָס דו טוסט ? ווי אַזוי שנייטסטו ?

מעקס האָט אָפּגעזיפּצט און ער האָט נענומען מער אַכטונג געבן אויף זיין אַר׳ בעט.

— מעקס ! וואָס איז מיט דיר ? — האָט דער חבר געפרעגט מיט האַרציקייט און חבר׳ישקייט.

מעקס האָט אויסגעדרייט צו אים דעם קאָפּ און ער האָט אָנגעקוקט זיין חבר מיט אַזעלכע טרויעריקע אויגן, אַז דעם חבר האָט עס גערירט ביים האַרצן.

— וואָס איז מיט דיר מעקס ?

— וואָס זאָל זיין ? — האָט מעקס איבערגעפרעגט.

— עס וועדט דאָך פון דיר א תל, מעקס דו ווערסט דאָך אויס מענש ?

— איך ווייס עס.

— איז וואָס זשע נעמסטו זיך אַזוי שטאַרק צום האַרצן ? איך ווייס דאָך וואָס דיר קריינקט. סילוויא . . . ווי דו זעסט מיך א לעבעדיקן מעקס, ס׳איז נישט כדאי . . . וואָס האָסטו זיך עס נאָר אינגאַנצן אַריינגענומען אין קאָפּ אַריין ? וואָרף עס אַוועק . . . האָב עס נישט אין זינען . . .

— דיר איז גרינג צו זאָגן . . .

— מעקס, ס׳איז נישט כדאי . . . . פאָלג מיך . . .

— איך קאָן נישט . . . איך קאָן אפילו נישט ריידן.

ליפּצין, דער חבר זיינער, א הויכער יונג מיט א דאַר פּנים און קישעלאַך אונטער די שוואַרצע אויגן, אַז דער האָט שוין נישט געוואוסט וואָס מן הסתם באַלד נאָך דער חתונה אַריין צווישן די פיר הונדערט . . . — די מיידלאַך האָבן דערביי געלאַכט נאָר מיט קנאה אין זייערע הערצער.

דער בלייכער מעק איז געוואָרן נאָך בלייכער. ער האָט געהערט די אַלע ניי׳ עסן. אַז זער איז געשטאַנען ביי דער אַרבעט ווי א צעמישטער. ער האָט נישט געהערט וואָס מען רעדט צו אים. ער האָט נישט פאַרשטאַנען צוליב וואָס ער שטייט דאָ און שאַפט און שניידט די וואַרע. צו וואָס ? פאַר וועמעס וועגן דאַרף ער עס ? וואָס וועט ער האָבן דערפון ? ער האָט געפילט, אַז אַלע האָפענונגען זיינע האָבן נישט קיין שום שחר׳ ? ער האָט אויסגעשלאָפן, אַז מער איז שוין פאַר אים קיין גליק נישט אויף דער וועלט.

מר. פּופּקין, פאַרבייגייענדיק לעבן די מיידלאַך, האָט דערוויל אַריינגעוואָרפן א וועדעל :

— ארבעט ! ארבעט ! — וועט איר געפינען חן אין די אויגן פון דעם באַלעבאָס אַז איר וועט פאָרן אויף מאַשי׳ נען . . .

די מיידלאַך האָבן זיך צעלאַכט. אַבער דער בלייכער מעק איז געווען אויפגערעגט. אַבער ער האָט געשווינגן. ביטטרים האָט אין דער שטיל געוויינט און קיידי — האָט זיך קיין אָרט נישט געקאָנט נעפינען. בענדזשאַמין האָט זיך אימער געזוכט עפּעס אַן אורזאַכע און זיך צו קאָנען קריגן מיט זיין פאָטער. אים אַרויסצובריינגען פון זיין שטיל שוויגן, נאָר מר. וואָלף האָט צו אים קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט, ער פלעגט אים אַר׳ מער אויסמיידן. באַלד אין דער פרי איז מר. וואָלף אַוועק פון שטוב. בייטאַג איז ער אַוועק פון אַפּס אין קומען אהיים פלעגט ער שפּעט אין דער נאַכט. קיידי האָט אַפּט געוויינט און זי פלעגט באַ׳ קלאָגן איר פינסטער מזל אַז ביטטרים איז געווען שטאַרק בלייך און פאַרזאָרגט.

בענדזשאַמין האָט געפילט אַז ער וועדט פאַרבראָכענט פון יסורים. זיין כעס איז מיט יערן טאָג געוואַקסן און איז געוואָרן שאַרפער, ברענענדיקער. זיין וויי טאָג האָט אים אויף קיין מינוט נישט פאַרלאָזט, ער האָט נישט געגעסן, נישט געטרונקען און נישט געשלאָפן. ער איז געווען אין אַפּס אין דער זיך מיט גאַרנישט נישט געקאָנט פאַרנעמען. ער האָט פּשוט ניט געוואוסט, וואָס עס טוט זיך מיט אים. זיין פּנים איז געווען רען איינגעפאַלן, פאַרשוואַרצט, און נאָר דיי אויגן זיינען געוואָרן נרעסער און האָבן געברענט אין איר צימער און געמעקט האָט שוין אינגאַנצן אויסגעמידן די שטוב. ער איז כסדר געווען צווישן ער איז כסדר געווען, און קיינער האָט נישט גע׳ זירט און דעם אויס יונגער מיט יערן טאָג. ער האָט געביטן די ליפּן מיט ווי׳ טאָג, כדי ער זאָל נישט אויסשרייען מיט א ווילד געשריי . . . ער האָט נישט גע׳ קאָנט איינזיצן ביי זיין דעסק און ער פלעגט אַלע ווילע אַרויסגיין אין קאָרי׳ דאָר, אַדער אַריינגיין אין שאַפּ. ער האָט געפילט ווי די מיידלאַך קוקן אויף אים אין דער אַלטער ווי׳ ווי׳ ווי׳